

व्युत् m. N. pr. eines Mannes Vor. 7, 8. — Vgl. व्याडि.

व्युत्सम्बक m. *Ricinus communis* (s. एरपट्ट) AK. 2, 4, 8, 22. nach Col-
LEBR. und Lois. auch व्युत्सम्बने m.

व्युत्सु m. N. pr. eines Mannes RĪĀ-TAR. 8, 184. 219. 251.

व्युत्सुङ्गल m. desgl. ebend. 7, 1480.

व्यति (von 1. घृत् mit वि, Padap. ohne Trennung) m. Ross: घृत्
न वृत् व्यतिरेवीविपत् RV. 1, 155, 4. सृक् व्यतिरेवी युक्तानाम् 4, 32, 17.
यो व्यतिरेकापत्सुमुक्ता उप दासुषे 8, 58, 18.

व्यतिकर (von 3. कर् mit व्यति) m. 1) *Mischung, Kreuzung; Zu-
sammenstoß, Berührung; = व्यतिषङ्ग* TRIK. 3, 3, 372. H. an. 4, 278.
MBH. r. 296. SUCA. 4, 284, 21. 2, 166, 1. दिशाम् Bha. P. 3, 15, 2. तीर्थे तो-
यव्यतिकरभवे ब्रह्मकन्यासरत्नो: RAJA. 8, 94. उभयो: सेनयोर्काव्यतिक-
रो (मरुन्व्यतिकरो! ed. Bomb.) MBH. 6, 528. रत्नच्छपा° MBH.
15. Çi. 4, 58. Nisān. 36, 17. धर्म° Bha. P. 1, 4, 16. 4, 19, 31. 35. गुण°
2, 5, 22. 3, 9, 1. 10, 11. 32, 14. fg. 4, 11, 16. 22, 36. 5, 3, 5. 7, 6, 21. 25. 9, 30.
2, 12, 8. 14, 10, 37. Spr. (II) 1074. वेदरघ्यविमुद्यता° (I) 2838. योवनशेषव°
2878. MĀLATI. 34, 11. मार्गच्छल° Zusammenstoß mit Spr. (II) 2470.
काङ्कयो ऽपि सुखे कात्तरा: स्वाङ्कदने Berührung, Vereinigung Çi. Ca.
38, 8. उमाकृतव्यतिकरे स्वाङ्के MĀLATI. 7, 4. दयितारति° Spr. (II) 112.
काम: स्त्रीव्यतिकारभिलाषादि ÇAṆK. zu Bha. An. Up. S. 286. मदन° DA-
ÇAK. 92, 4. स्मरशब्दभाषा° Spr. (II) 1130. कात्ताविशेषदु:ख° 1851. दैन्य°
(I) 1753. घविरतविनोदव्यतिकारविमर्दे: so v. a. verbunden mit UTTARAN.
65, 7 (84, 2). — 2) das sich-zu-schaffen-Machen mit Etwas, das Gehen
an Etwas: चरणानति° Spr. (II) 2528. 2915. घधितेपवचन° DAÇAK. 67,
18. तत्तत्कर्मव्यतिकरकृत् (विधि) RĪĀ-TAR. 2, 98. — 3) ein schlimmer
Fall, Unfall, = व्यसन TRIK. H. an. MBH. UTTARAN. 96, 8 (125, 11; = स-
मूह Comm.). घस्मिन्व्यतिकारे वृत्ते KATHA. 74, 89. PĀNĀT. 40, 18. 42, 8
(ed. orn. 38, 1). 237, 22. HIT. 110, 6. घये व्यतिकारो ऽसंभाव्यो मम dieser
mir beegnete Unfall PĀNĀT. 30, 8. दवदकनदार्क° Spr. 1807. वार्ता° so
a. a. eine schlimme Neuigkeit PĀNĀT. 130, 6 (auch hier liest ed. Bomb.
no). 7. — 4) Vernichtung, Untergang: स्थिति° Bha. P. 4, 1, 56. लोक°
1, 7, 22. जगद्यतिकर 19, 67, 27. कल्प° 3, 9, 27. — Vgl. व्यतीकार.

व्यतिक्रम (von क्रम् mit व्यति) m. 1) das Vorübergehen: घाप्रु° SUCA.
1, 102, 17. das Gewinnen eines Vorsprungs: व्योतिषाम् MBH. 4, 1608. —
2) das Vorstreichen: काल° R. 4, 28, 21. — 3) das Uberspringen, Ueber-
gehen, Ausweichen, Entgehen, Sichbefreien von; das obj. im gen.: मार्ग-
स्य Spr. 4799. घाद्यमानुक्रम: पूर्वे: स्मर्यते न व्यतिक्रम: Kir. 11, 76. भवि-
तव्यस्य MBH. 3, 1586. भाषितस्य न व्यतिक्रम: man kann dem Aus-
spruch nicht entgehen so v. a. der Ausspruch muss sich erfüllen VARAN.
Bha. S. 46, 97. — 4) das Uberschreiten, Ueberirriten, Verletzung, Ver-
nachlässigung, Unterlassung: मर्यादा° PĀNĀT. 46, 20. fg. सैविद: M. 8,
5. सैविद्यतिक्रमकारिन् KULL. zu M. 8, 218. समयस्याव्यतिक्रम: Spr. (II)
698. संध्यान्तियकार्य° MĀN. P. 39, 33. सत्यधर्म° R. GOAN. 1, 24, 2. धर्म°
KATHA. 113, 14. Bha. P. 3, 4, 44. P. 3, 1, 69. Schol. मुह° der Gesetze
beim Kampfe MBH. 4705. पूयपूजा° RAJA. 1, 79. नीति° RĪĀ-TAR. 5,
295. इवार्थ° Beeinträchtigung Bha. P. 4, 22, 22. — 5) Verletzung der
bestehenden Ordnung, Vorgehen, Versehen, ein begangenes Unrecht M.
8, 229. 244. 269. 285. MBH. 1, 774. 3, 1859. 4, 482. 5, 2764 (pL); 52, 2574.

VI. Theil.

2591. 2474. 4809. 14, 739. 1620. MBH. 963: व्यभिचारव्यतिक्रमे: 4624.
8969. 9945. R. 1, 8, 12. 3, 46, 7. 56, 24. 4, 53, 9. 14. Spr. (II) 638. KATHA.
121, 103. Bha. P. 1, 5, 15. 2, 1, 19. 8, 11. 13, 4. पितृषाम् gegen die Eltern
MBH. 971. MĀNĪNĀ. 40, 21. गुरु° gegen ehrwürdige Personen MBH.
NĪTĪ. 19, 90. Bha. P. 3, 16, 12. — 6) Wechsel, Vertauschung, umge-
kehrte Ordnung ÂÇV. ÇA. 10, 5, 19. गायत्रीत्रिषुभो: LĪTJ. 7, 3, 11. KAUC.
6. भाषा° DAÇAK. 2, 61. सर्वत्र प्राशुखो दाता यकीता च उदमुखः एष एव
विधिर्दने विवाहे च व्यतिक्रम: || UDVĀNĀTĪYA im ÇKDr.

व्यतिक्रमण (wie oben) n. das Begehen eines Unrechts gegen Jmd
(geht im comp. voran): व्येष्ट° KATHA. 105, 91.

व्यतिक्रासि (wie oben) f. dass.: गुरु° gegen Sīn. D. 381.

व्यतिक्षेप MBH. 9, 789 wohl fehlerhaft für व्यधिक्षेप, wie die ed.
Bomb. liest.

व्यतिचार (von चर् mit व्यति) m. Umwechslung: घ° ÂÇV. ÇA. 2, 2, 6.

व्यतिपात (von 1. पत् mit व्यति) m. Bez. eines best. Joga, wenn näm-
lich Sonne und Mond in den entgegengesetzten Ajana stehen und die-
selbe Declination haben, während die Summe ihrer Längen 180° beträgt,
GAUT. PĪṬH. 8. COLEBR. Misc. Ess. I, 187. II, 363. VARAN. Bha. S. 100,
2. Verz. d. Cambr. H. 64, 4. MĀN. P. 31, 21. — Vgl. व्यतीपात.

व्यतिभेद (von 1. भिद् mit व्यति) m. gleichzeitiges Hervorbrechen: उ-
त्पलपक्षशत° Sīn. D. 102, 4. 5.

व्यतिमिश्र (2. वि - श्रति + मिश्र) adj. untereinander gemischt, mit
einander verwechselt VARAN. Bha. S. 67, 8. वासम् MBH. 1, 2284.

व्यतिमोक्ष (von मुक्ष mit व्यति) m. irrthümliche Verwechslung: घ°
ÇAT. Bha. 13, 2, 7.

व्यतिरिक्त s. u. रिच् mit व्यति. Davon °क n. Bez. einer best. Art des
Fluges MBH. 8, 1902.

व्यतिरिक्तता (von व्यतिरिक्त) f. Unterschiedenheit, Verschiedenheit
Bha. P. 4, 28, 40.

व्यतिरेक (von रिच् mit व्यति) m. 1) das Gesondertsein, Ausgeschlos-
senheit, Ausschluss: पृथग्विनासरेणार्ते व्यतिरेकार्थवाचका: HALI. 8, 90.
KAR. 3, 2, 9. 18. यथा गन्धस्य भूमेश्च न भविा व्यतिरेकत: eine gesonderte
Existenz, eine Existenz für sich Bha. P. 3, 27, 16. स्वव्यतिरेकतम् 10,
3, 18. घात्मनो ऽव्यतिरेकेण 11, 2, 22. LĪTJ. 10, 3, 14. लोकव्यतिरेकवर्ति-
नी पार्थिवता im geraden Gegensatz zum Volks Spr. (II) 1125. वीत°
adj. nicht abgesondert, für sich allein bestehend RĪĀ-TAR. 4, 1. व्यति-
रेकेण und व्यतिरेकात् mit Ausschluss von, mit Ausnahme von, ohne
SUCA. 1, 77, 20. 96, 10. न पतिव्यतिरेकेण मुखीषामपरा गति: KATHA. 39,
166. 120, 50. ÇAṆK. zu Bha. An. Up. S. 30. 114. 252. KULL. zu M. 2, 61.
4, 52. घस्मद्यतिरेक am Anfange eines comp. ohne uns MĀLATI. 140, 20.
TANNA. 50. Negativ (Gegens. घन्वप) 37. Bha. P. 141. fg. KUSUM. 7,
10. 18, 16. WILSON, SĪMĀNĀ. S. 88. Schol. zu Kap. 1, 40. 107. 123. Bha.
P. 2, 9, 35. 7, 7, 24. RĪĀ-TAR. 1, 23. 4, 605. Sīn. D. 4, 6. Comm. zu TBH.
1, 61, 7. घ° adj. GAIN. 1, 1, 5. — 2) in der Rhetorik ein Gleichnis mit
Hervorhebung einer Ungleichheit, Contrast, Antitheton KĀVĀD. 2, 189.
Sīn. D. 700. 104, 6. 105, 4. KUVALA. 59, a. Beispiele: RAJA. 4, 49. Çi.
47. Spr. (II) 489. 517. 571. 2659. fg. (II) 5317.

व्यतिरेकिन् (von व्यतिरेक) adj. ausschliessend, neigend KUSUM. 32,

90*